

PERTTI RANNIKKO JA MAARIT SIRENI

Maaseudun uusi aika

1993–2013

Käsissäsi on Maaseudun uusi aika -lehden 57. numero. Tällä teemanumerolla juhlistetaan lehden ilmestymistä säännöllisesti 20 vuoden ajan. Lehden perustaminen vuonna 1993 ajoittui suomalaisen maaseutupolitiikan ja maaseutututkimuksen murrosvaiheeseen. Maatalous- ja aluepolitiikan rinnalle oli alettu 1980- ja 1990-lukujen vaihteessa kehittää kokonaisvaltaista maaseutupolitiikkaa, sillä entiset keinot maaseudun ongelmien ratkaisemiseksi koettiin riittämättömiksi. Nykymuotoisen monitieteisen maaseutututkimuksen syntyä siivitti pyrkimys erottautua maatalous- ja metsätieteistä. Maaseutu haluttiin hahmottaa erilaisten ihmisten, ammattien ja yhteiskunnallisten toimintojen kokonaisuutena, ei vain tietyn elinkeinon harjoittamispaikkana. *Maaseudun uusi aika* syntyi julkaisu- ja keskustelukanavaksi uudelleenlaaditulle maaseutututkimukselle ja maaseutupolitiikalle.

Uuden maaseutupolitiikan ja monitieteisen maaseutututkimuksen kehityksellä ja kasvulla oli läheinen yhteys. Tämä edesauttoi tutkimuksen resursointia, joka puolestaan vauhditti tutkijakunnan laajenemista. Vaikka maaseutupolitiikka ja maaseutututkimus näyttivät välillä löytäneen yhteisiä vastustajia ”maatalouden edunvalvojista” ja ”sektorisuhareista”, niiden suhde ei ollut ristiriidaton. Kiistoja käytiin muun muassa siitä, missä määrin tarvitaan perus- ja soveltavaa tutkimusta (MUA 2/1994, pääkirjoitus).

Maaseutua koskeva yhteiskunnallinen tutkimus oli vielä 1980-luvulla eriytynyt ja eriseuraista. Vähitellen eri koulukuntien ja tutkimussuuntausten edustajia saatiin yhteisiin tilaisuuksiin väittelemään keskenään. Keskusteluyhteyden löytymisen myötä raja-aidat madaltuivat ja vuorovaikutus lisääntyi. Maahan oli 1990-luvun alkuvuosina muodostunut uudenlainen maaseutututkijoiden yhteisö, joka etsi yhteyksiä suunnittelijoihin, virkamiehiin ja muihin maaseutukysymysten kanssa työskenteleviin. Yhteiseksi foorumeiksi muotoutuivat luontevasti vuosittaiset maaseutututkijatapaamiset, *Maaseudun uusi aika* -lehti sekä vuosikymmenen lopussa perustettu *Maaseudun uusi aika* -yhdistys.

Perustaminen ja vakiinnuttaminen

Maaseutututkimuksen oman lehden perustamisesta oli tehty useita aloitteita. Toimeen tarttuivat joensuulaiset maaseutututkijat, jotka päättivät vuonna 1993

julkaista eräänlaisena koeversiona maaseutututkimuksen vuosikirjan. Siihen pyydettiin kirjoituksia eri yliopistoissa toimivilta maaseutututkijoilta. Kun tieto kirjasuunnitelmasta levisi kentälle, kommentoivat monet, että kerran vuodessa painettava vuosikirja ilmestyy liian harvoin. Niinpä lokakuussa 1993 julkaistun Maaseudun uusi aika -vuosikirjan esipuheessa kerrottiin, että painate on päätetty saman tien muuttaa kaksi kertaa vuodessa ilmestyväksi. Vuonna 1999 ilmestymiskertoja lisättiin kolmeen numeroon vuodessa. Näiden lisäksi vuosina 1996 ja 2004 julkaistiin englanninkieliset lisänumerot. Englanninkielisiä ovat olleet myös lehdet 2/1999 ja 2/2009. Vuosikirjan rahoitti Joensuun yliopisto, mutta jo vuoden 1994 alusta lehteä on rahoittanut Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä. Tosin vuonna 1994 elimen nimenä oli Maaseutupolitiikan neuvottelukunta.

Vuonna 1993 ilmestynyt vuosikirja jakautui kahteen osastoon. Ensimmäisen osan teemana oli maaseutututkimuksen tilan ja tehtävien arviointi, toisen osan aiheena käynnissä olleet yhteiskunnalliset muutokset ja niiden seuraukset maaseudulla. Yhteiskunnallisia muutostrendejä käsittelevä osasto sai otsikokseen Maaseudun uusi aika, mikä tuli myös koko vuosikirjan nimeksi. Saman nimen saivat sekä lehti että kuusi vuotta myöhemmin perustettu yhdistys. Lehden sisältöä paremmin kuvaava ”uudistuva maaseutu” oli jo käytössä Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskuksen Seinäjoen yksikön tiedotuslehden nimenä. Vaikka nimestä käytiin maaseutututkijatapaamisissa useita kertoja perusteellisia keskusteluja, parempaa nimeä ei keksitty. Nimen vuosikirjalle antanut ensimmäinen päätoimittaja koki uusi aika -ilmaisun ongelmalliseksi, koska hän katsoi sen viittaavan enemmän uskonlahkoon kuin tutkijoiden julkaisuun. Vuonna 2009 Maaseudun uusi aika -yhdistyksen kymmenvuotisjuhlissa todettiin kuitenkin nimen olevan edelleen ajaton ja hyvä. Tilaisuudesta kertovassa pääkirjoituksessa Katriina Soini toteaa: ”Juhlissa arveltiin nimen taustalla olleen unelma uudenlaisesta maaseudusta. Ymmärrettiin, että maailma muuttuu ja maaseudun täytyy uudistua.” (MUA 3/2009.)

Lehden liikkeellelähtöä helpotti maaseutututkimuksen ja maaseutupolitiikan kentiltä saatu laaja taustatuki. Vuosina 1994–1998 lehden tukena oli myös 15-jäseninen toimituskunta. He edustivat laajasti erilaisia maaseudun tutkimus- ja kehittämisorganisaatioita Suomessa. Toimituskunnan jäsenet auttoivat markkinoimalla lehteä ja hankkimalla siihen kirjoituksia. Yhteyksien luominen kirjoittajakuntaan onnistui vaivattomasti, mutta maksavien tilaajien hankkiminen edistyi hitaammin.

Lehden käynnistämisen vaiheessa toimitus sijaitsi Joensuussa Karjalan tutkimuslaitoksessa. Pertti Rannikon jälkeen päätoimittajaksi valittiin Hannu Katajamäki, ja toimitus siirtyi Länsi-Suomen taloudelliseen tutkimuslaitokseen Vaasaan vuosiksi 1996–1997. Vaasasta lehti muutti Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskukseen Mikkeliin, kun lehden päätoimittajan tehtäviä hoiti vuosina 1998–2000 Torsti Hyyryläinen. Hänen kaudellaan Maaseudun uusi aika -lehdessä tehtiin monia uudistuksia. Lehdelle muun muassa perustettiin omat kotisivut, jolloin siihen saattoi tutustua myös internetin kautta. Merkittävin muutos tapahtui kuitenkin vuoden 2000 alussa, kun lehteä alkoi julkaista edellisestä syksystä perustettu Maaseudun uusi aika -yhdistys. Tämän järjestelyn myötä lehti sai selkeän isännän ja kotipesän. Aikaisemmin lehden päätoimittajan ja toimituspaikkakunnan vaihdokset olivat tapahtuneet valtakunnal-

listen maaseutututkijoiden tapaamisten yhteydessä epävirallisesti – ja ehkä vähän epämääräisestikin. Uuden julkaisijan myötä päätoimittajan valitsi Maaseudun uusi aika -yhdistyksen hallitus. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä säilyi edelleen lehden tärkeänä rahoittajana.

Maaseutututkijoiden ohella lehti on alusta lähtien pyrkinyt palvelemaan myös käytännön kehittämistyötä tekeviä sekä alan virkamiehiä. Tämä on näkynyt sekä lehden kirjoittaja- ja etenkin lukijakunnassa. 1990-luvulla ilmestyneisiin lehtiin kirjoitti yli 200 eri henkilöä, joista kaksi kolmannesta työskenteli yliopistoissa ja loput pääasiassa ministeriöissä, yliopistojen ulkopuolisissa tutkimuslaitoksissa tai kunnissa. Lehden tilaajamääräksi vakiintui muutamassa vuodessa noin 500. Keväällä 1999 puolet tilaajista oli yksityisiä henkilöitä, loput lähinnä julkishallinnon organisaatioita ja kirjastoja. (Lampinen 2001: 42–43.). Nykyään jäseniä – jotka saavat lehden jäsenetuna – ja tilaajia on yhteensä 420.

Maaseudun uusi aika -lehteä perustettaessa korostettiin sen olevan paitsi maaseutututkimuksen monipuolinen julkaisukanava myös ajankohtaisten maaseutukysymysten moniääninen keskustelufoorumi. Ensimmäisen numeron esipuheessa pyydettiin maaseutututkijoita ja muita maaseutukysymysten parissa työskenteleviä tarjoamaan julkaistavaksi ”laajojen artikkeleiden lisäksi mm. keskustelupuheenvuoroja, kirja-arvosteluja, tutkimusesittelyjä ja tiedotuksia tapahtumista”. Ensimmäisten numeroiden ilmestyttyä alkoivat lukijat tarjota oma-aloitteisesti jonkin verran kirjoituksia ja aiheita, mutta vielä koko 1990-luvun ajan oli selvä enemmistö kirjoituksista toimituksen pyytämiä. Melkein kaikki kirjoittajat, joilta juttua pyydettiin, suostuivat kuitenkin kirjoittamaan. Koska alkuvuosina suosittiin lyhyitä ja keskustelevia puheenvuoroja, oli kirjoittajia paljon. Keskustelua pyrittiin herättelemään myös pyytämällä joihinkin lehdessä olleisiin artikkeleihin kommenttikirjoituksia.

Kun oma-aloitteinen tarjonta oli vähäistä, muodostui päätoimittajien rooli keskeiseksi lehden sisältöjen suunnittelussa. Ensimmäinen päätoimittaja pyrki jäntevöittämään toimitustyötä suosimalla teemanumeroita: vuonna 1994 teemoina olivat hyvinvointipalvelut sekä maisema- ja ympäristökysymykset, seuraavana vuonna EU-jäsenyyden vaikutukset sekä maaseudun naiset. Hannu Katajamäen ja Torsti Hyyryläisen päätoimittajakausina teemanumeroita ei enää samalla tavalla käytetty ja niitä ilmestyi viiden vuoden aikana vain yksi. Katajamäen mukaan hänen oma kiinnostuksensa maaseudun elinkeinoihin näkyi niin vahvasti lehdessä, että hän halusi julkaista sitä tasapainottamaan yhden kulttuurialheisen teemanumeron (Lampinen 2001: 44–45). Hyyryläinen puolestaan katsoi teemoittelun rajoittavan hänen pyrkimystään tuoda lehdissä esille monimuotoista maaseutututkimusta. Maaseudun uusi aika -lehden vuosien 1993–1999 sisältöjä pro gradu -tutkielmassaan analysoinut Satu Lampinen toteaa tutkimukseen perustuvien artikkeleiden lisääntyneen huomattavasti Hyyryläisen päätoimittajakaudella:

”Rannikon ja Katajamäen aikana suurin osa maaseutupolitiikkaan liittyvistä artikkeleista pohjautui yleis-tietoon tai omiin mielipiteisiin. Kun Hyyryläisen aikana ei-tutkimukseen perustuvat artikkelit vähenivät, saattoivat vähetä samalla myös poleemiset maaseutupoliittiset artikkelit.” (Lampinen 2001: 60).

Maaseudun uusi aika -lehden tieteellistymistä edisti vuoden 2000 alussa käyttöön otettu referee-menettely, jossa lehden artikkeliosastossa julkaistavi-

en kirjoitusten tieteellisen tason arvioivat ulkopuoliset asiantuntijat. Samalla lehden osastojaoksi vakiintui artikkelit, analyysit, keskustelu, julkaisut ja tiedoksi. Tätä jakoa käytetään edelleen – otsikoita on tosin hieman hiottu.

Maaseudun uusi aika -lehden käynnistämisen ja vakiinnuttamisvaiheen voidaan katsoa päättyneen vuosituhannen vaihteeseen. Lehdellä oli vakaa asema maaseutututkimuksen kentällä ja sisällöllinen kehitystyö oli kypsässä vaiheessa. Tutkimusartikkelien lisääntyminen kertoo maaseutututkimuksen laajenemisesta ja monipuolistumisesta. Vaikka puitteet olivatkin valmiina, oli lehden jokaisen numeron sisällön suunnittelu aloitettava alusta. Päätoimittajuus säilyi vielä kaksi vuotta Helsingin yliopiston Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskuksessa, mutta siirtyi Petri Kahilan myötä Mikkelistä Seinäjoelle. Päätoimittajuuden kierrättämisellä saatiin eri puolilla maata toimivat maaseutututkijat samaistumaan lehteen. Tähän saakka lehti oli kuitenkin ollut hyvin miehinen projekti, mutta neljän miespäätoimittajan jälkeen alkoi neljän naispäätoimittajan kausi. Myös toimitussihteerin sukupuoli vaihtui kun seitsemän vuotta (vuodet 1996–2002) tehtävää hoitaneen Rauno Kaikkosen tilalle tuli ensin Tuula Lehtinen (2003–2009) ja myöhemmin Eila Alho (2010–). Lehti sai nykyisen visuaalisen ilmeensä ja taitolliset perusratkaisut Kaikkosen kaudella. Hän myös kuvitti kannet hauskoilla ja havainnollisilla maalauksillaan seitsemän vuoden ajan. Hänen jälkeensä kansia on kuvitettu valokuvilla.

Tieteellistäminen

Tiina Silvastin (2003–2005) ja Tuula Lehtisen johdolla Maaseudun uusi aika -lehteä kehitettiin ensisijaisesti vertaisarvioitujen tutkimusartikkelien julkaisufoorumina. Tavoitteena oli nostaa lehden tieteellistä tasoa ja vakiinnuttaa sen asema tutkijoiden näkökulmasta houkuttelevana julkaisukanavana, jossa esimerkiksi artikkeliväitöskirjojen tekijät voisivat julkaista töitään. Tämä tavoite on ollut keskeinen myös Maarit Sirenin (2006–2008), Katriina Soinin (2009–2011) sekä Mia Vepsäläisen (2012–2014, äitiyslomasijaisena 3/2012–1/2013 Nora Schuurman) päätoimittajakausilla. Lehden linjaa koskevissa keskusteluissa päätoimittajat ja toimitusneuvosto ovat olleet jokseenkin yksimielisiä siitä, että Maaseudun uusi aika -lehden tulee profiloitua tieteellisenä lehtenä – unohtamatta kuitenkaan sen heterogeenisen lukijakunnan tarpeita ja kiinnostuksen kohteita. Tämä moninaisen kirjoittaja- ja lukijakunnan huomioon ottaminen on tarkoittanut käytännössä lehden sisällön eriyttämistä aiemmin käyttöön otetun osastojaon mukaisesti. Tyypillisesti lehti koostuu nykyisin kahdesta tai kolmesta vertaisarvioidusta tutkimusartikkelista sekä noin kymmenestä lyhyemmästä tekstistä.

Lehden kehittäminen tieteellisenä julkaisufoorumina on johtanut toimitusprosessin pelisääntöjen selkiytymiseen ja vakiintumiseen. Käsikirjoituksen matka kirjoittajalta painetuksi tekstiksi etenee samojen työvaiheiden kautta. Päätoimittaja ja toimitussihteerit muodostavat tiiviin työparin, joka vastaa prosessin etenemisestä. Lehden käynnistämisen jälkeen päätoimittaja ja toimitussihteerit ovat työskennelleet eri paikkakunnilla, joten lehden toimittaminen on ollut korostuneesti etätyötä. Toimitusneuvoston rooli varsinaisessa lehden teossa on kaventunut vähäiseksi, mutta se ottaa tarvittaessa kantaa

TAULUKKO 1. Maaseudun uusi aika -lehden keskeisiä teemoja eri päätoimittajien aikana

1993–1995 Pertti Rannikko Joensuun yliopisto	maaseutututkimuksen tila ja tehtävät, hyvinvointipalvelut, ohjelmaperusteinen maaseudun kehittäminen, EU-jäsenyyden vaikutukset, maaseudun naiset
1996–1997 Hannu Katajamäki Vaasan yliopisto	yrittäjyys, matkailu, maaseutukulttuuri, yhteisötalous, Leader-ohjelma
1998–2000 Torsti Hyryläinen Helsingin yliopisto (Mikkeli)	maatilat, maaseutupolitiikan linjat, luomuviljely, maaseudun miehet, maaseutututkimuksen järjestäytyminen
2001–2002 Petri Kahila Helsingin yliopisto (Seinäjoki)	Pohjois-Euroopan maaseudun opetukset, maaseutupolitiikan arki, maaseutuun liittyvät mielikuvat ja asenteet, alueiden erilaisuus
2003–2005 Tiina Silvasti Helsingin yliopisto (Helsinki)	kylätutkimus, maaseutudiskurssit, maaseudun erilaistuminen, luontosuhde, hyvinvointi
2006–2008 Maarit Sireni Joensuun yliopisto	paikallinen ruoka, sukupuolittunut maaseututila, luonnonarvokauppa, yhteiskuntatieteellinen eläintutkimus, toimintaryhmätyö
2009–2011 Katriina Soini MTT/Jyväskylän yliopisto	kuntarakennemuutos, osaamiskeskittymät, ilmastonmuutos, hoivayrittäjyys, maaseutukulttuuri, kansalaisosallistuminen
2012–2014 Mia Vepsäläinen Itä-Suomen yliopisto (lehdet 3/2012–1/2013 Nora Schuurman, Itä-Suomen yliopisto)	syrjäisten alueiden kilpailukyky, kaivostoiminta, yhdyskuntarakenne ja maankäytön suunnittelu, hiljaisuus

esimerkiksi lehden yleistä linjaa koskeviin päätöksiin. Uuden toimituspolitiikan myötä lehden tekemisestä on tullut vähemmän yhteisöllistä ja lehdistä entistä vähemmän päätoimittajiensa näköisiä (taulukko 1). Teemanumeroita lukuun ottamatta lehden sisällöt muokkautuvat sen mukaan, millaisia käsikirjoituksia niihin tarjotaan. Enää ei siis päätoimittaja soita ja suostuttele jutuntekoon, vaan julkaistut tekstit ovat pääasiassa kirjoittajien tarjoamia ja tavanomaisen toimitusprosessin läpikäyneitä käsikirjoituksia.

Sisältöjen rakentuminen tarjottujen tekstien perusteella on ainakin periaatteessa läpinäkyvä tapa tehdä lehteä. Kunnianhimoiset tieteellisen tason kohottamistavoitteet ovat kuitenkin herättäneet myös kysymyksiä, vastaako Maaseudun uusi aika enää niihin tavoitteisiin, jotka sille asetettiin perustamisvaiheessa. Joidenkin arvioiden mukaan lehti on tieteellistymispyrkimystensä myötä kadottanut poleemisuutensa ja keskustelevan otteensa, jonka piti alun perin yhdistää maaseudun tutkijoita ja kehittäjiä. Toimitukseen on vuosien varrella tullut kriittistä palautetta etenkin siitä, että lehdessä julkaistut tekstit ovat enimmäkseen vain tutkijoiden kirjoittamia akateemisia tutkimusartikkeleita,

joiden aiheet ovat maaseudun kehittämisen näkökulmasta merkityksettä ja kieli vaikeaselkoista. Niiden tilalle on toivottu lyhyempiä ja helppotajuisempia tekstejä sekä tutkijoilta että kehittäjiltä. Nämä toiveet ovat jääneet paljolti täyttymättä siitä käytännön syystä, että muut kuin tutkijat eivät tarjoa aktiivisesti tekstejään julkaistaviksi. Toisaalta lehden lukijat ovat olleet jäsenkyselyn mukaan tyytyväisiä etenkin lehden tieteelliseen tasoon (MUA 3/2006). Taso on tyydyttänyt myös artikkeliväitöskirjojen tekijöitä.

Vuosina 2003–2013 julkaistiin viisi teemanumeroa, joita täydentää kuudentena tämä käsillä oleva juhlanumero. Teemanumeroiden aiheina olivat maaseutupolitiikka ja yrittäjyys (2004), hyvinvointi (2005), yhteiskuntatieteellinen eläintutkimus (2007), kuntarakennemuutos (2009) ja moniulotteinen maaseutukulttuuri (2011). Lisäksi Vaasassa järjestetyn Euroopan maaseutuosilogian seuran kongressin yhteydessä julkaistiin englanninkielinen suomalaista maaseutututkimusta esitellyt teemanumero (2009). Muissa numeroissa uusia teemoja 1990-luvun aiheisiin verrattuna olivat muun muassa hiljaisuus, ilmastonmuutos, innovaatiot, kaivostoiminta, kansallispuistot, lähiruoka, sukupuolittunut maaseututila, vanhusten maaseutu ja yhdyskuntarakenne. Merkille pantavia muutoksia ovat sisältöjen monipuolistuminen sekä erityisesti erilaisten luonto- ja ympäristöteemojen yleistyminen. Maaseudulle sijoittuvia tai sitä sivuavia ilmiöitä eri tieteenalojen näkökulmasta tarkastelevat tutkijat ovat löytäneet julkaisukanavakseen Maaseudun uusi aika -lehden. Tähän lienevät vaikuttaneet myös tutkimuskentällä jatkuvasti lisääntyneet julkaisu- ja suorituspainet.

Uudet haasteet

Tutkimuskentällä ja tutkijoiden työssä tapahtuneet muutokset ovat synnyttäneet paljon keskustelua Maaseudun uuden ajan sivuilla. Pääkirjoituksissa on kommentoitu muun muassa ”julkaisupisteiden keruuta” (MUA 1/2012) ja tutkimusrahoituksen vähenemistä (MUA 3/2012). Vaatimukset julkaista englannin kielellä ovat nostattaneet epäilyjä, tavoittaako maaseutututkimus tuolloin oikeita kohdeyleisöjä. Samantapaisia kysymyksiä on nostettu esiin myös pohdittaessa lehden muuttamista osittain tai pelkästään internetissä ilmestyväksi. Elektroninen lehti palvelisi tutkijoita nopeana julkaisukanavana, josta artikkelit löytyvät kätevästi tutkimuskäyttöön. Nettijulkaisu tuskin kuitenkaan on yhtä kätevä lukupaketti laaja-alaisempaan maaseutututkimuksen seurantaan sen enempää tutkijoille kuin muille maaseutututkimuksesta kiinnostuneille. Paperilehdestä luopuminen vaikuttaisi myös maaseutututkijoiden ja -kehittäjien yhteisön ylläpitämiseen.

Viimeaikaisen Maaseudun uusi aika -lehden julkaisumuodosta käydyn keskustelun taustalla ovat myös käytettävissä olevien lehden rahoitusmuotojen muutokset, jotka johtuvat Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän (YTR) hanke- rahoituksen pienenemisestä. YTR on rahoittanut merkittävästi Maaseudun uusi aika -lehteä, eikä Maaseudun uusi aika -yhdistyksen ole tähän mennessä tarvinnut aidosti pohtia lehden talouteen liittyviä kysymyksiä. Rahoituksella on ollut suuri merkitys myös Rural Studies -opetusverkostolle ja maaseutuprofessuurien perustamiselle sekä tietenkin yksittäisille tutkimus- ja kehittä-

mishankkeille. YTR:n rahoituksen romahtaminen tuskin selittyy vain lyhytaikaisilla poliittisilla suhdanteilla; taustalla lienee maaseudun aseman muutos poliittisessa arvoasteikossa.

Entä minkälaisia vaikutuksia hankerahoituksen supistumisella on suomalaisen maaseutututkimukseen? Vastaus riippuu siitä, miten käsite *maaseutututkimus* määritellään. Maaseudun uusi aika -lehden edellisessä numerossa Kari Leinamo ja Maija Halonen kiinnittävät huomiota siihen, että maaseutupoliitikot ja maaseutututkijat määrittelevät maaseutututkimuksen eri tavalla (MUA 1/2013). Maaseutuohjelmissa sillä tarkoitetaan maaseudun kehitystä ja ongelmia jäsentävää tai niihin ratkaisuja hakevaa tutkimusta. Maaseutututkijoiden määritelmässä keskiössä ovat yleensä ihminen ja ihmisen toiminta maaseudulla (esim. Siiskonen, MUA 2/2002). Leinamo ja Halonen ehdottavat, että maaseudun ongelmiin ratkaisuja hakevasta tutkimuksesta käytettäisiin nimitystä *maaseutupoliittinen tutkimus* erotuksena muusta maaseutuun liittyvästä tutkimuksesta. Jaottelu selventää ajankohtaista maaseutututkimuksen tilaa koskevaa keskustelua. Vaikka maaseutupoliittinen tutkimus onkin rahoituskriisissä, ongelma ei koske kaikkea yhteiskunnallista maaseutututkimusta, sillä tutkimusta rahoitetaan monista eri lähteistä. Kuten Sami Kurki esitelmässään Kalajoen maaseutututkijatapaamisessa elokuussa totesi, ei ole viitteitä siitä, että maaseutututkijoiden tarkastelemat ilmiöt olisivat menossa pois agendalta.

Toinen kiinnostava kysymys on, miten maaseutupoliittisen tutkimuksen rahoituskriisi tulee vaikuttamaan maaseutututkimuksen sisältöihin. Merkitseekö se käännettä tai paradigmanmuutosta, ja johtaako se uudenlaisiin tulkeihin maaseudusta? Nykymuotoisen maaseutupoliittisen paradigman muotoutuessa sanouduttiin irti maatalouskeskeisestä maaseutukäsityksestä, johon sisältyi ajatus maaseudusta muuttuvana ja hajoavana. Sen sijaan maaseutua haluttiin tarkastella uudistuvana, kehittyvänä ja kehitettävänä kohteena. Tätä tulkintaa Maaseutupoliittikan yhteistyöryhmän rahoituksen turvin laajentunut maaseutupoliittinen tutkimus ei ole luonnollisestikaan juuri voinut haastaa. Nähtäväksi jää, onko uuden kokonaisvaltaisen maaseutututkimuksen tuottaminen enää edes mahdollista. Nykymaaseudulle on ominaista, että se pakenee rajaamisia ja määritelmiä. Maaseutua määrittelevät ja arvottavat yhä useammin myös muut kuin siellä vakituisesti asuvat. Maaseutu ei ole olemassa vain fyysisinä ympäristöinä vaan siitä puhutaan yhä enemmän kulttuurisesti rakentuvina mielikuvina.

Omat haasteensa seuraa siitä, että toimijuuden ohella myös maaseutuun liittyvät käsitykset ja tieto ovat fragmentoituneita. Nykyinen suomalainen yhteiskunnallinen maaseutututkimus, joka kiinnittyy maaseudun monenlaisiin ihmisryhmiin, toimintoihin ja ilmiöihin, saa ideansa ja inspiraationsa useiden eri tieteenalojen teoreettisista viitekehyksistä ja keskusteluista, joita käydään sekä kansainvälisillä kentillä että kotimaassa. Tätä maaseudulle sijoittuvia ilmiöitä koskevaa tutkimusta on julkaistu ja julkaistaan paljon myös muilla foorumeilla kuin MUA:ssa. Lehden eräänä haasteena onkin tavoittaa tämä sirpaloitunut maaseudun "ilmiötutkimus" ja tutkijat, jotka eivät samastu maaseutututkimukseen ja seuraa sitä. Ilman suomenkielistä Maaseudun uusi aika -lehteä tämä tutkimus olisi vielä nykyistäkin vaikeammin

tutkijoiden ja akateemisen maailman ulkopuolisten maaseututoimijoiden löydettävissä, huomattavissa ja hahmotettavissa.

* * * * *

Tässä 20-vuotisjuhlanumerossa julkaistaan neljä maaseutututkimuksen tilaa kokoavaa artikkelia, joissa tarkastellaan suomalaista kylätutkimusta, ympäristötutkimuksen ja maaseutututkimuksen kohtaamista, sosiiaalipsykologista näkökulmaa maaseutututkimuksessa sekä maaseudun erilaistumisprosesseja. Maaseudun ilmiöitä ja haasteita käsittelevissä katsauksissa ja puheenvuoroissa on esillä sekä entisiä että uusia teemoja. Vuonna 1993 ilmestyneessä Maaseudun uusi aika -lehden ensimmäisessä numerossa eriteltiin maaseudun uusina ilmiöinä taloudellista lamaa, julkisen sektorin rahoituskriisiä, poliittis-ideologisia muutoksia ja muuttuneita integraationäkymiä. Käsillä olevassa numerossa samantapaisia kysymyksiä ja teemoja käsitellään kunta- ja sote-uudistuksia koskevissa puheenvuoroissa. Globalisaation ja kansainvälistymisen eteneminen sekä eettisten kysymysten ja yhteiskuntavastuun ajankohtaistuminen ovat puolestaan tuoneet suomalaiselle maaseudulle uudenlaisia ilmiöitä. Tässä lehdessä esiteltävät ulkomaalaiset matkailuyrittäjät ja marjanpoimijat ovat esimerkkejä uusista yhteisöistä ja ryhmistä maaseudulla. Yhteiskunnassa, jota hallitsee liikkuva, monipaikkainen elämäntapa, paikallisyhteisöt eivät enää välttämättä ole tärkeimpiä luonnonvarojen käyttäjiä. Maaseutu rakentuukin entistä enemmän erilaisista liikkuvista ryhmistä, jotka kiinnittyvät omilla tavoillaan paikalliseen luontoon ja kulttuuriin.

Luontoon ja samalla maaseutuun kohdistetaan uudenlaisia odotuksia ja vaatimuksia, joita asettavat myös muut kuin siellä liikkuvat, esimerkiksi kuluttajat. Viime aikoina ovat voimistuneet erityisesti eettisyyteen ja yhteiskuntavastuuseen liittyvät kysymykset, joista tässä lehdessä tarkastellaan lihantuotantoa ja eläinten kohtelua. Myös yhdyskuntarakenteen tiivistämistä koskevassa keskustelussa on vedottu yhteiskuntavastuuseen. Tätä keskustelua kommentoidaan maaseudulla asumisen oikeutuksen näkökulmasta. Maaseutuasumiseen liittyvissä tutkimusesittelyissä käsitellään tuoreista näkökulmista toisaalta nuorison liikkumista, toisaalta väestön ikääntymistä.

Maaseudun uusi aika -lehdelle tuttuun tapaan esitellään lehden loppupuolella elettyä ja koettua -osiossa henkilöitä, jotka ovat olleet työssään ja elämässään maaseutukysymysten kanssa tekemisissä. Juhlan kunniaksi päätämme tällä kertaa maaseutuaiheeseen runoon.

LÄHTEET

Maaseudun uusi aika -lehden vuosikerrat 1.–21.

Lampinen, Satu 2001. Maaseudun uutta aikaa etsimässä. Maaseudun kehittäminen Maaseudun uusi aika -lehdessä. Yhteiskuntamaantieteen pro gradu -tutkielma, Joensuun yliopisto, Maantieteen laitos.